

DICTA ALIA

MAGISTRI ALANI DE INSULIS

Quæ communiter *Mirabilia* nuncupantur, sed forte melius, *Memorabilia*.

Ex eodem ms. codice monasterii Danensis erata.

159 Omnes animæ motiones universitatis conditor Deus creavit ad bonum, sed usu nostro sæpe fit, ut res quæ bonæ sunt per naturam, dum male utimur, nos ad peccata deducant. Unus ex animæ motibus amor est, quo bene utimur, si sapientiam et veritatem amemus, male autem, si carnem aut sanguinem. Tu igitur, ut spiritualis, audi spiritualiter amatoria verba cantari, et discere motum animæ tuæ, et carnalis amoris incendium ad meliora transferre.

Amicus amoris consors, cui sic animum tuum applica, ut ex duobus unum fiat; cui te tanquam tibi committas, a quo nihil timeas, et nihil inhonestum petas; non est enim amicitia vectigalis, sed plena decoris. Unde Dominus: *Vos amici mei estis si feceritis quæ ego præcipio vobis* (Joan. xv). Dedit nobis Dominus formam amicitiae quam sequamur, ut faciamus amici voluntatem, aperiamus ei secreta, et ipse nobis. Hinc etiam Ecclesiasticus: *Amicus fidelis, fortis protectio, qui invenit illum, invenit thesaurum* (Cap. vi). Amicus fidelis, secundum Deum scilicet, qui ad medicamentum vitæ æternæ et immortalitatis necessaria cum amico tractat, nam ut bene dicit Cicero, amicitia nisi inter bonos esse non potest. Debet etiam amicitia esse libera, et ad omnem felicitatem proclivis. Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam.

Plena etiam et perfecta amicitiae gratia inter perfectos viros, ejusdemque virtutis perseverare potest. Ad hanc quibusdam gradibus pervenitur. Primus gradus est mundanorum contemptus; secundus, ne quis sese sapientem et consultum judicans, sibi potius quam amico credere malit. Tertius, ut omnia quæ utilia et necessaria æstimat, bono charitatis postponat. Quartus, ut omnino desinat ab ira. Quintus, ut iram fratris etiam irrationabilem curare cupiat, quia alterius tristitia perniciose sicut propria, nisi eam quantum in te est, etiam de fratris mente depellas. Postremus gradus, et omnium vitiorum peremptorius est, ut de hoc mundo credas te quotidie migraturum.

Noli querere fieri iudex, etc., (Eccli. vii). Debet quisque proprias virtutes perdere et pro quantitate virium, curam aliorum suscipere, ne dum delectatur loco gloriæ, fiat subditus auctor ruinæ; et qui gravatur pondere suarum culparum, velit fieri iudex alienarum. Ille protrahi debet in exemplum vivendi, qui nulla adversa pertimescit.

A Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum (Gen. i). Ut scilicet vivat, sapiat, et memoriam, intellectum et voluntatem habeat. Unde: *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, etc. (Matth. xxii; Marc. xii). Id est ex toto intellectu, voluntate et memoria. Sicut autem ex Patre **160** Filius, ex utroque Spiritus, ita ex intellectu voluntas, et ex utroque memoria, nec sine his tribus potest anima esse perfecta, nec unum, quantum ad beatitudinem pertinet, sine aliis integrum constat. Et, sicut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, non tres dii, sed unus Deus tres habens personas, ita et anima intellectus, anima voluntas, anima memoria, non tamen tres animæ, sed una anima; tres habens potentias, in quibus imaginem Dei mirabiliter gerit. Quibus quasi excellentioribus viribus jubemur diligere Conditorum, ut quantum intelligatur et diligatur, semper in memoria habeatur.

Nec sufficit Deo intellectus, nisi voluntas sit in amore ejus; nec ista duo, nisi memoria addatur, qua semper in mente diligentis et intelligentis maneat Deus.

Quia sicut nullum momentum est quo non utatur homo vel fruatur Dei bonitate, ita semper in memoria debet præsens esse.

Ad similitudinem quoque Dei factus est homo, ut sicut Deus charitas est, bonus, justus, mitis, misericors, ita homo charitatem habeat, sit bonus, **C** justus, etc.

Qui vivit in æternum, creavit omnia simul (Eccli. xviii). Rerum substantia simul creata est, sed non simul per species formata est. Et simul exstitit per substantiam materiæ, non simul apparuit per speciem formæ. Cum enim factum cælum terraque describitur, simul spiritualia et corporalia, et quidquid de cælo vel de terra producitur, factum indicatur.

Noli esse humilis in sapientia tua (Eccli. xiii). Non virtutem humilitatis abhorret, sed auctoritatem firmam contra expugnatores veritatis docet tenere, quibus fortiter resistendum.

Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in palpebris illius agnosceatur (Eccli. xxvi). Per hæc tria, curiositatem humanæ mentis ostendit, quæ semper prona est in malum. Unde: *Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia*

tia oculorum, et superbia vitæ (I Joan. II). In his A tribus, omnia vitia concluduntur.

Concupiscentia enim carnis est, quidquid ad voluptatem corporis pertinet ut cibus, potus, concubitus; concupiscentia oculorum, omnis curiositas, sicut in turpi spectaculo, in acquirendis superfluis, in agnoscendis et carpendis proximorum vitiis; superbia vitæ est, cum quis honores jactat, et per elationem vanæ gloriæ, et per arrogantiam deseruit. Per concupiscentiam carnis tentatus est Adam, cum ei hostis de ligno vetito comedere suasit; per concupiscentiam oculorum, cum diceret: Scietis bonum et malum; per superbiam, cum adderet: *Eritis sicut dii (Gen. III).*

Initium vitæ hominis, aqua et panis, et vestimentum et domus (Eccli. XXIX). Frugalitatem docet et B hospitalitatem, et ut temperantes simus in victu et vestitu, honestioribus largiri suscipiendis fratribus. In principio non fuit tanta luxuria cibi et potus, nec tanta ambitio vestium, et turrium et palatiorum; sed pomis arborum et oleribus herbarum vivebant antiqui, et Dominus primis parentibus tunicas pelliceas post peccatum fecit.

Minimum pro magno placeat tibi (ibid.). Sufficiat tibi quod habes, ne superflue quæras, quod adipisci non vales. Unde quidam ait: Melius est tibi non habere quod tribuas, quam impudenter petere quod non habes.

Zelus et iracundia minuunt dies (Eccli. XXX). Perversus animi affectus debilitat corpus. Unde: *Spiritus tristic exsiccat ossa (Prov. XVII).* Viri sanguinum non dimidiabunt, dies suos (*Psal. LIV*). Id est prosperitatem quam **161** sibi promittunt, non possunt habere in perpetuum.

Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior (Eccli. XXXI). Ad litteram, continentiam et temperantiam docet. Mystice, ut in lege Dei simus cauti et providi; mensa enim magna, est copia Scripturarum, in qua non debemus esse procaces, ut aliquid inde sine doctore rapiamus, sed sanctorum doctorum viam teneamus.

Diligentes in vino, noli provocare, ebriosos fuge, facile enim irascuntur, multos enim exterminavit vinum (ibid.). id est ebrietas multos subvertit. Hæc sensum minuit, iram excitat, libidinem inflammat, animi secreta revelat. *Ignis probat ferrum durum, sic vinum corda superbiorum arguet, in ebrietate potatum (ibid.).* id est sicut ignis ferri duritiam mollit, sic vinum superbiorum corda inflammans, ad facinus impellit.

Æqua vita hominibus vinum in sobrietate (ibid.). Vinum sobrie potatum vitam æquitatis non tollit, sed sobrietatem et cætera virtutum ornamenta adducit.

Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni supersedente hinnit (Eccli. XXXIII). Sicut jumento nulla est ratio, ita in falso amico nullus æquitatis ordo. Sicut enim equus lascivus hinnitu

suo dominum suum non discernit vel alienum, sic stultus et derisor non discernit hypocritam et fidelem amicum, sed per oris officia æqualiter utrique pandet secreta.

Filio et mulieri, fratri et amico, non des potestatem super te, in vita tua (ibid.). Ad litteram, patres docet ut filios suos regant, et cum disciplina nutriant, donec veniant ad ætatem perfectam, ut digni possint esse hæredes patrum suorum; spiritaliter vero instruit rectores ecclesiarum, ut dignitatem suam usque ad finem teneant, et discipulos suos bene nutritos, hæredes sui laboris relinquunt. Tenere enim debent rectores Ecclesiarum exterius, quod pro aliorum utilitate suscipiunt.

Cibaria et virga et onus asino, panis et disciplina, et opus servo (ibid.). Necesse est ut iniqui servi severitate dominorum suorum comprimantur ne illicita fruantur libertate; in quibus tamen non est despicienda natura, sed improbitas coercenda, ut sciant se subditos esse. Recte autem servi sunt, qui vitiis serviunt; qui vero justitiæ obediunt vere liberi sunt. Unde: *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis (Joan. VII)*, nulla enim melior majorve potestas, quam servire Deo, cui bene servit amor. Describitur ergo, qualis debeat esse servulus nutritura et disciplina, ut habeant scilicet victum et vestitum, non vagandi otium. Servi si benevoli et obediens sint, ut fratres habendi sunt; si autem duri et superbi, sub disciplina coercendi.

Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua (Eccli. XXXIII). Quia in eo communem naturam debemus diligere, et si necesse fuerit, pro eo animam ponere; non est enim persequendus homo, sed vitia.

Qui apprehendit umbram, et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia (Eccli. XXXIV). Significat, somnia fallacia homines sæpe ludere, et in errores trahere; nisi caute discernantur. Inde in lege præcipitur: *Non observabitis somnia neque divinationes (Lev. XIX; Num. XXXI)*, aliquando autem revelationes per somnia fiunt, unde in dialogo Gregorius: Sciendum, Petre, quia modis sex tangunt animum imaginationes somniorum, aliquando, ventris plenitudine aut inanitate, aliquando illusionem, aliquando cogitatione simul et illusionem, aliquando revelationem; aliquando cogitatione simul et revelationem.

Qui non est tentatus, quid scit? (Eccli. XXXIV) tribulatione scilicet probatus. Unde: *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis (Eccli. XXXVII).* Qui enim inter tribulationes patientiam servat, fortior redditur.

Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui (Eccli. XXXIV). Valde detestabile est sacrificium, quod orbatu patris dolori comparatur. **162** Quidam pensant quantum tribuunt, non quanta rapiunt, et congregant mercedes, et mittunt eas in saccum

pertusum (Agg. 1), in sacco per.uso videtur pecunia quando mittitur, sed non quando amittitur. Qui ergo quanta largiuntur aspiciunt, sed non quanta rapiunt, in saccum pertusum mercedes mittunt, quia eas in spe fiducia intuentes congregant, sed non se intuentes perdunt.

Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio ejus? (Eccli. xxxiv) Post lavacrum mundus esse negligit, qui post lacrymas vitæ innocentiam non custodit. Lavantur quidam et mundi non sunt, quia commissa flere non desinunt, et rursus stenda committunt.

Retribuens Dominus septies tantum reddet tibi (Eccli. xxxv). Perfectam scilicet remunerationem. Septenarius enim, quia septem dona Spiritus sancti demonstrat, perfectus est; et quia interiorē et exteriorē hominis substantiam comprehendit, in ternario animam (Unde: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, etc. Matth. xxii; Marc. xiii*) in quaternario corpus significat, quia corpus de quatuor elementis constat.

Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa (Eccli. xxxv). Apud Deum non est quantitas muneris, nec persona potentis appetitur, sed dilectio et humilitas cordis, ideo nemo debet offerre sacrificium de iniquitate, sed de justo labore.

Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam (Eccli. xxxvii). Juxta historiam, parcimoniam laudat, crapulam vituperat, quæ ad infirmitatem perducit devorantem. Mystice vero admonet, ut in temporalibus simus temperantes. Unde: *Mel invenisti, comede quod sufficit tibi (Prov. xxv).* Et alibi: *Noli plus sapere quam oportet sapere (Rom. xii).*

Honora medicum propter necessitatem: etenim creavit illum Altissimus (Eccli. xxxviii). Discretos vult nos esse in omnibus, quia omnia opera Dei bona valde (Gen. 1). Unde, non debemus eos spernere, quos constat Creatorem ad utilitatem nostram fecisse. Sunt corporales medici, sunt et spirituales. Corporales medici corpora; spirituales, curant animas. Utrique ergo honorandi sunt, sed spirituales præferendi.

Non est dicere, quid est hoc aut quid est illud (Eccli. xxxix). Prohibet nos esse curiosos, et perscrutari quæ scire non convenit. *Omnia enim in tempore suo manifestabuntur, cum illuminabit Dominus abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (I Cor. iv).*

Ignis, grando, fames et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt (Eccl. xxxix). Omnia homini ante peccatum obediebant, post peccatum vero, pugnat contra eum orbis terrarum; fames et mors et mille pericula mortis. Bestiæ quoque contra eum sæviunt, et rhomphæa cælestis vindictæ.

Ideo mali cruciabantur in pœna, quia in tempore sibi dato ad pœnitentiam, peccare non desinunt; æstimant enim (prosperitate quasi somno delusi) tempus esse pacis, non belli, cum homini præsens

A vita concedatur, ut per bonum certamen perveniat ad beatitudinem.

In tempore ergo salutis suæ, dum est ei tempus acceptabile, exsurrexit in superbia et cupiditate terrenarum rerum æstuans sine omni timore Dei.

Ad hæc, mors, sanguis, contentio et rhomphæa, oppressiones, fames, etc. (Eccli. xl). Peccanti homini multiplex pœna deputata est, ut correctus pœniteat, et deinceps caveat; sed quia negligit et in pejus deficit, ideo induxit Dominus diluvium orbi, ut hominem deleteret quem creavit. Ad comparisonem vero futuræ pœnæ, nihil est quod homo patitur in præsentī. Nam tunc plena et profunda vindicta veniet, ut qui in præsentī vita peccata non cessant, sine fine crucientur.

B *Vir respiciens in mensam alienam non est vita ejus in cogitatione victus (ibid.).* Stultum est otiari, et de alieno labore mercedem quærere. Recipit unusquisque secundum opera sua (Rom. ii). Cui placet otiose torpere, nec proximis docendo **163** prodesse, tandem doloribus inferni et sera pœnitentia æstuabit.

O mors, quam amara est memoria tua homini pace n habenti in substantiis suis, viro quieto, et cujus viæ directæ sunt in omnibus et adhuc valenti accipere cibum! (Eccli. xli). Qui prosperitatem mundi et divitias amat, amara est illi mors corporalis, quia futuræ vitæ gaudia negligit.

O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus; defecto ætate, etc. (ibid.). C Bonum est christianis judicium mortis, quia per ipsam transeunt ad æternam vitam. Noli metuere judicium mortis temporalis, sed potius: *Eum timete qui potest animam et corpus perdere in gehennam (Matth. x).*

Quo ad æqualitatem stateræ et ponderum, ubique servanda est æquitas et observanda regula stateræ et ponderum, ne circumveniamus fratrem in emptione. Quantum hypocrisis, et dolus Domino displiceant, ostendit his verbis: *Statera dolosa abominatio est apud Deum, et pondus æquum voluntas ejus (Prov. xi).* Qui aliter causam pauperis et potentis librat, vel sua errata leviora quam aliorum putat, vel qui imponit in humeros hominum onera importabilia, vel qui bona in publico, mala in occulto, abominabilis est Domino.

Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari (Eccli. xlii). Docet nos puritatem cordis et corporis servare. Unde: Periculose tibi ministrat, cujus vultum frequenter attendis; nam impudici oculi non norunt animæ pulchritudinem considerare, sed corporum.

De vestimentis procedit tinea, et a muliere iniquitas viri: melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens; et mulier confundens in opprobrium (ibid.). Mulier aut sexum significat, sicut ibi: *Misit Deus Filium suum, natum ex muliere (Gal. iv).* Aut infirmitatem, sicut hic: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis (Job. xiv).*

Vir ergo in hoc loco, fortis et discretus vocatur: mulier mens infirma et indiscreta; et sæpe contingit, ut discretus labatur in culpam, infirmus exhibeat operationem bonam; sed indiscretus de bonis suis superbiens, gravius cadit; discretus autem penitens ad discretionis regulam redit; et de cætero, fortius et cautius agit. Sæpe enim culpa fortium sit occasio virtutis, et virtus infirmorum, occasio peccati: hæc mulier confundit in opprobrium, quia res dignas confusione gerit.

Quam desiderabilia sunt omnia opera ejus et tanquam scintillam, quæ est, considerare! (Eccli. xli). Tanquam scintillam opera Dei consideramus, quia vix parvam notitiam inde percipimus.

Ita ordinavit Deus omnia, ut quæ sibi videntur esse contraria, conveniant, ut elementa, vel quatuor tempora.

Altitudinis firmamentum, pulchritudo ejus est, species cæli in visione gloriæ (Eccli. xliii). Pulchritudo firmamenti per claritatem siderum, potentiam ostendit Creatoris, sed magis decor Ecclesiæ, in virtutibus et miraculis sanctorum, excellentiam manifestat Redemptoris, qui splendore suo illustrat credentes et ardore judicii puniet peccatores. Unde subjungit:

Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, etc. Fornacem custodiens in operibus ardoris (ibid.). Quia supplicia gehennæ præparat peccatoribus.

Tripliciter sol exurens montes (ibid.). Quia superbos pro cogitatione, **164** locutione et operatione mala, excruciat æterna flamma.

Et resurgens radiis suis obcæcat oculos (ibid.). Quia mysticis verbis, superbiorum ludit intellectum. Unde: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei (Marc. iv; Luc. viii).*

Magnus Dominus qui fecit illum (Eccli. xliii). Dispensationem scilicet incarnationis, ut superbi confunderentur, humiles scientia Dei exaltarentur.

Et luna in omnibus in tempore suo; ostensio temporis, et signum ævi (ibid.). Postquam de sole disputavit, disputat de luna, quia Christum sequitur Ecclesia, et ab ipso illuminatur, sicut a sole luna. Luna enim non habet nativum splendorem, sed a sole accipit; sic et Ecclesia a Christo, quæ in persecutione videtur minui, sed in pace clarescit, crescit autem mirabiliter in consummatione.

Vas castrorum in excelsis, in firmamento cæli resplendens gloriose (ibid.). Quia in ipsa consistit multitudo fidelium, quæ in firmamento veritatis et divinæ prædicationis, per totum orbem gloriose resplendet.

Species cæli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus (ibid.). Ornatus Ecclesiæ sanctorum plenitudo, quos Deus excelsus ordinavit ut prædicatione Evangelii illustrarentur. *Hi in verbis sancti, id est in doctrina veræ fidei permanentis expectant iudicium Dei.*

Vide arcum, et benedic eum qui fecit illum (ibid.). Scriptum scilicet Novi et Veteris Testamenti, unde:

A Arcum suum tetendit, et paravit illum (Psal. vii). Hic fidelibus suave jugum ostenditur, contumacibus arma terribilia.

Valde speciosus est in splendore suo (Eccli. xliii). Quia Scriptura valde præclara est in sensu suo.

Giravit cælum in circuitu gloriæ suæ (ibid.). Quia de supernis et de infimis narrat.

Manus Excelsi aperuerunt illum (ibid.). Quando per virtutem et sapientiam Dei in Christum, Vetus et Novum Testamentum conditum est. *Imperio suo acceleravit nivem (ibid.),* id est perduxit frigidus ad justitiæ nitorem.

Et accelerat coruscationes emittere judicii sui (ibid.), id est terrores judicii, et virtutum miracula.

B Et confracti sunt lapides grandinis (ibid.). Doctores qui terram humani cordis irrigant, tempestatem increpationis in se gerunt, et in tempore fundunt, et confringunt lapides grandinis, increpando scilicet duritiam pravi cordis, ne lapident vitale germen.

Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua (Eccli. xliii). Quia plurima moraliter disputando, allegoriamque et anagogem in plerisque tangendo, mysteria divini sacramenti addidit; nunc de sanctis Patribus narrare incipit.

Homines magni virtute, et prudentia sua præditi (ibid.). Quia plures eorum reges scientiæ, divitiis abundantes, sed majori parte se ipsos regentes.

Omnes isti in generationibus gentis suæ, gloriam adepti sunt, etc. (ibid.). Hæc juxta historiam, de patriarchis et prophetis accipiuntur, quorum semen, id est Israëlita, propter eorum merita et promissiones, sæpe de angustiis liberatum est. Unde Moyses pro peccatis populi orans, Abraham, Isaac et Jacob reducit ad memoriam, ut eorum meritis Deus placatus, filiis peccantibus daret indulgentiam. Patris David meritum filiis multo tempore servavit regnum. Sed sacratiore sensu, viri misericordiæ sunt apostoli et prædicatores Novi Testamenti, qui verbo Evangelii et ministerio baptismi, quotidie gignunt filios Dei, qui imitatores parentum suorum, exempla eorum sectantur, quorum corpora in spe resurrectionis quiescunt, quando semen bonorum operum cælesti mercede compensabitur.

D Henoch placuit Deo, et translatus est in paradysum, ut det gentibus penitentiam (ibid.). Non ab Adam qui transgressus est, et de paradiso ejectus, cœpit enumerare patres, sed ab **165** Henoch, qui translatus est in paradysum; quia in hoc patet electio sanctorum, qui de ærumna sæculi transierunt ad quietem regni. Hic creditur venturus in fine mundi, ut det omnibus consilium penitendi.

Noe inventus est perfectus, justus, etc. (ibid.). Quando, pereunte mundo, reservatus est, ut penitentiam gentibus prædicaret, et exemplo demonstraret, quod, qui Deo devote serviunt, ab interitu æterni liberantur. Cum eo Deus pactum statuit, ne ultra perderet aquis diluvii omnem carnem. Significant autem rectores qui inter fluctus sæculi,

arcam, id est Ecclesiam Dei regunt, et prædicant baptismum pœnitentiæ, orationibus et sacrificiis Deum placantes humano generi.

Abraham magnus pater multarum gentium, etc. (ibid.). Multarum gentium, scilicet in Christum credentium; quia filii carnis non æstimantur in semine. Duplex est promissio Abraham: in arena maris exprimentur steriles mundi, in similitudine stellarum, fideles christiani, qui resurrectionis lumine coruscabunt sicut astra cœli.

Phinees filius Eleazari tertius in gloria est (Eccli. xlv). Phinees filius Eleazari, sicut scriptum est in libro Numerorum (*Cap. xxv*), accepit a Domino testamentum pacis, quia zelo Dei Israelitam et Madianitidam mulierem fornicantes interfecit.

In quo mystice significatur, quia qui zelo Dei, carnis suæ luxuriam et subditorum interficit, meretur a Domino dignitatem etiam sacerdotii, et ad illum sacerdotem pertinet de quo scriptum est: *Tu es sacerdos in æternum, etc. (Psal. cix).*

Ideo statuit illi testamentum pacis, etc. (Eccli. xlv). Significat, quod David in distributione ministrorum Dei (*I Par. xxiv*), quos in xxiv sortes divisit, ut per vices Domino ministrarent, gloriam Phinees non minoravit, sed auxilium.

Unde in Paralipomenis: Phinees filius Eleazari erat dux eorum coram Domino.

Unde Hebræi tradunt, quod adhuc corpore vixerit, et tabernaculo ministrorum vices ordinaverit.

Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem (Prov. ix). Unde: *Sapientia ubi invenitur, et quis est locus intelligentiæ? nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium (Job xxviii).* Ecce, timere Deum ipsa est sapientia, et abstinere a malo, prudentia. Ut evidenter appareat quæ sit illa sapientia quæ domum ædificavit, distinguendum est inter sapientias; est enim sapientia mundi, sapientia carnis, sapientia desursum, et sapientia sursum. De sapientia mundi dicit Apostolus: *Sapientia hujus mundi, stultitia est apud Deum (I Cor. v).*

De sapientia carnis, idem ait: *Quia prudentia carnis mors est (Rom. viii).* De sapientia quæ desursum est, dicitur, quia *pudica et pacifica est, etc. (Jac. iii).* De sapientia sursum, dictum est, quia *attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter (Sap. viii).*

Sapientia mundi in vanitate, sapientia carnis in voluptate, sapientia desursum in veritate, sapientia sursum veritas est, æternitas est.

Sapientia ergo quæ sursum est, et quæ Deus est, ipsa ædificavit sibi domum, corpus videlicet Domini, in quo habitavit corporaliter. Ibi excidit columnas septem, id est septem charismata Spiritus sancti. Christus enim secundum quod homo, accepit Spiritum septiformem, non ad mensuram, sed ad plenitudinem. Unde Isaias: Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, etc. (Isa. xi). Rursum: *Sapientia ædificavit sibi do-*

Amum, etc. (Prov. ix), sanctam scilicet Ecclesiam, ubi etiam excidit columnas septem, quia ipsa Ecclesia accipit 166 Spiritum septiformem. Unde Joannes: Et nos de plenitudine ejus accepimus (Joan. i). Possumus etiam dicere, quia *sapientia ædificavit sibi domum, beatam scilicet Virginem, in qua excidit columnas septem, id est quatuor cardinales virtutes, prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam; et tres deificas, id est fidem, spem, charitatem. Sed quoniam legimus: Sedes sapientiæ anima justi, in hac domo, id est in anima justi, possumus etiam invenire columnas septem, id est septem morales virtutes, quæ ibi exciduntur, et cum multo labore mirabiliter expoliuntur. Septem columnæ, id est septem virtutes, istæ sunt charitas, humilitas, sobrietas, castitas, obedientia, disciplina, patientia. Et quia omnis, id est perfecta laus in fine canitur, jungamus his perseverantiam. Istæ octo virtutes et singulæ diversorum, omnes simul propriæ sunt monachorum. Charitas est forma virtutum, humilitas sedes vel cathedra virtutum, sobrietas mensura, castitas ornamentum, obedientia auriga, disciplina schola, patientia clypeus, perseverantia corona.*

Charitas regina virtutum, humilitas custos, sobrietas ministra, castitas pulchritudo, obedientia directio, disciplina correctio, patientia probatio, perseverantia conclusio. Charitatem commendat nobis Dominus, dicens: *Majorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv).* Humilitatem docet, dicens: *Discite a me quia mitis sum, et humilis corde (Matth. xi).* De sobrietate: *Sobrii estote et vigilate, etc. (I Petr. v).* De castitate: *Sint lumbi vestri præcincti (Luc. xii).* De obedientia: *Mellior est obedientia quam victimæ (I Reg. xi).* De disciplina: *Apprehendite disciplinam (Psal. ii).* Et: *Qui abjicit disciplinam, infelix est (Prov. xv).* De patientia: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi).* De perseverantia: *Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit (Matth. x et xxiv).* Charitatem commendat nobis locus et victus; humilitatem, vilitas habitus; sobrietatem, mensura cibi et potus; castitatem indicit nobis identitas sexus; obedientiam nostram insinuat, quod invicem inclinamus; disciplinam, quod magistros habemus; patientiam demonstrat nobis, quod per silentium quasi muti sumus; perseverantiam, quod claustris includimur. Hæc de virtutibus breviter dicta sunt pro eo quod *Regnum Dei non in sermone, sed in virtute est (I Cor. iv),* adeoque juncta sunt virtus et regnum Dei, ut virtus ipsa dicatur regnum Dei. Unde Apostolus: *Regnum Dei non est esca et potus, sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto (Rom. xv).* Et Dominus ait: *Regnum Dei intra vos est (Luc. xvii).* Virtus via est, regnum Dei patria nostra est. Teneamus viam, ut perveniamus ad patriam. Aggrediamur alacriter arcem virtutum; curramus velociter viam mandatorum, ut perve-

niamus feliciter ad Creatorem nostrum, cui est honor in sæcula sæculorum. Amen.

Quam pulchra es, et quam decora, charissima, in deliciis? (Cant. vii) Vox Christi est, fidelis animæ pulchritudinem laudantis et admirantis. Unde non ait pulchra es, sed admirative: *Quam pulchra es!* Est autem gemina pulchritudo, naturalis et artificialis; naturalis a conditione, artificialis a compositione. Anima namque a Deo pulchra est condita, sed ipsa superjectis sibi stercorebus vitiorum, sponte sœdata est. Ut ergo naturalem recuperet pulchritudinem, oportet eam dignis pœnitentiæ fletibus et fructibus, coniectas sordes abluere. Primo quidem operis, secundo sermonis, tertio cordis. Puritas actionis in tribus consistit, ut sit scilicet sine iniquitate, sine mollitie, sine levitate; B

Puritas quoque sermonis triplex est, ut sit inne mendacio, sine jactantia, sine multiloquio: verus, humilis, parcus.

167 Et puritas cordis in tribus est, in intentione recta, quæ nihil molliatur iniquum; in affectione rigida, quæ nil recipiat otiosum; in cogitatione munda, quæ nil recipiat sordidum. Ex gemina puritate, operis scilicet et sermonis, potest vocari pulchra ab hominibus, habet enim gloriam apud homines, sed non apud Deum; at ubi puritas cordis adfuerit, non ab hominibus solum, sed ab eo qui cordis inspector est, quam pulchra vocabitur. Sed nativæ puritatis reparata specie, oportet alium C
omni arti et studio exhibere decorem, id est comparatis coloribus virtutum, exornare animam, eique vestem facere nuptialem, ut sic placens Sponso specie sua ac pulchritudine sua, mereatur audire, geminato laudis suæ præconio: *Quam pulchra es, et quam decora!* Hunc decorem maxime operatur charitas, quæ est amor in Deum et proximum. In Deum, tripliciter, quia Trinitas est; *ex toto corde*, ut solus placeat rationi; *ex tota anima*, ut solus sapiat voluntati; *ex tota virtute*, ut solus trahat in concupiscentiam sui. In proximum dupliciter, cum duplex superbia sit: primo, secundum animam; deinde, secundum carnem; nam qui solam carnem vel somnam animam diligunt, neutrum diligunt.

Ad utramque sufficiunt illa duo præcepta: *Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris*, et: *Quæ vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis* (Matth. vii, Luc. vi). In altero innocentia, in altero beneficentia.

Innocentia est, ut nec lædas, nec lædere velis, beneficentia est, ut si possis, prosis, si non possis doleas.

Sic audire mereberis: *Quam pulchra es, et decora!* Ut autem et charissima nomineris, adhibe aliquid quod ipsis virtutibus majus est, hoc est: *Noli altum sapere, sed time* (Rom. xi). Hæc est humilitas, virtutum nutrix, virtutum gloria, virtutum vita, nomen et meritum.

Hac sine, virtutes non virtutes dici, nec virtutes numerari dignæ sunt. Hanc ergo quæcunque es, devota anima, applica tibi, applica te illi, habe sociam, habe charissimam, et si fueris puritate chara, charitate charior, eris humilitate charissima. Vel certe, quia humilitatis tria genera sunt, subesse videlicet superiori, pari, inferiori, merito quæ nullum præmittit gradum, in primo chara, in secundo charior, in tertio charissima nominatur

Jam ad delicias veniamus: *Charissima, inquit, in deliciis.* Si beata est anima quæ labores manuum suarum manducabit (Psal. cvii); quæ paupertatem, quæ luctum, quæ persecutionem patitur propter justitiam (Matth. v); quid illa quæ in deliciis habitat, quæ deliciis affluit, innixa super dilectum suum?

Et hic gradus aliquot advertere est. Est anima quæ in sudore vultus sui vescitur pane suo, quæ cum operata fuerit terram suam, non dat fructus suos, sed spinas et tribulos germinat ei (Gen. iii). Est item quæ lætatur cum bene fecerit, et exultat in rebus optimis, dicens: *Bonum mihi, Domine, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas* (Psal. cxviii). Est et invenire (raro quidem fateor) cui vivere Christus sit, et mori lucrum (Philip. i), quæ gloriatur in tribulationibus, quæ gaudeat quod digna sit pro nomine Jesu contumeliam pati; quidni eam in deliciis esse, imo et affluere dicam? Prima quippe in spinis est, quæ laborat in gemitu suo, lamentans et dicens: *Miser factus sum et curvatus sum usque in finem, tota die contristatus ingrediebar* (Psal. xxxvii). Secunda **168** in cibis est, quæ non sine delectatione vescitur pane illo, de quo pane testatur ipse qui dicit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei* (Joan. iv). Magna quæ spinas patitur, major quæ vescitur cibus Patris sui; at omnium maxima, quæ deliciis affluit, et de deliciis ad delicias transfertur, cooperante gratia sponsi Jesu Christi Domini nostri, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.